

N:o 22.

Af Herr Wallenberg: Med förslag till lag angående bankaktiebolag och kreditaktiebolag.

De önskningsar, som afse att omöjliggöra och så fort ske kan afskaffa de enskilda bankerna, hafva uti den Kongl. bankkomiténs betänkande blifvit klart och tydligt framställda. Men enär på samma gång blifvit uppgifvet, att Riksbanken icke förmår besörja all nödig bankrörelse i landet, och att de nu befintliga 144 bankkontoren i orterna böra åtminstone delvis ersättas, så har bankkomitéén upprättat förslag till lag för bankbolag, som skulle innefatta alla möjliga bankinrättningar, äfven de enskilda bankerna för tiden under deras amortering. Komitéén föreslår icke desto mindre mycket genomgripande förändringar i de enskilda bankernas förhållande till allmänheten, såsom exempelvis att några fordringsegare skola tillerkännas pant för sina fordringar på andra fordringsegares möjligen ökade risk. Mig synes att de, som ifrå för de enskilda bankernas afskaffande och icke vidare anse dessa bankinrättningar för landet nyttiga, borde låta den lagstiftning som är gälla för den återstående tiden af de enskilda bankernas tillvaro. Min öfvertygelse är, att de kraftigt medverkat till landets ekonomiska utveckling och välstånd, och när de upphört, komma de att vinna detta erkännande af dem, som framdeles komma att opartiskt skriva vår samtids ekonomiska historia.

Men då jag måste taga till utgångspunkt bankkomitééns uttalanden, och då näringslivet icke utan skada kan umbära att betjenas af bankinrättningar, stiftade och styrda af enskilda bolag, samt slutligen då ingen kan på förhand noggrant utstaka att förändringen skall gå så långsamt, som vederbörande nu synas taga för gifvet, så vågar jag påkalla Riksdagens uppmärksamhet på den för handen varande trängande nödvändigheten att stifta en lag för sådana aktiebolag, som drifva

penningrörelse utan att utgifva egna banksedlar, men med den fördel sig tillerkänd att njuta befrielse från all ansvarighet utöfver det till grundfonden inbetalda aktiekapitalet. Denna fördel är icke ringa, och lagstiftningen bör därför bestämma de hufvudgrunder, som fordras för medgifvandet att drifva penningrörelse utan allt personligt betalningsansvar.

Den första fråga, som härvid framställer sig, är: hvilket minsta belopp skall ett sådant aktiebolags grundfond utgöra? Redan vid 1863 års riksdag utarbetades förslag till lag angående bankaktiebolag, hvilket uppgaf minimibeloppet för sådant aktiebolags grundfond till två millioner kronor. Riksdagen nedsatte denna siffra till en million kronor och godkände i öfrigt lagförslaget. Men regeringen sanktionerade icke detsamma, hvilket den tiden ansågs härröra af Riksarkivarien Nordströms kraftfulla reservation emot att tillåta något aktiebolag drifva penningrörelse. Den lärde mannen menade, att rättsbegreppen kräfde, att den eller de, som åsamkade sig skulder genom upplåning, också borde kännas skyldiga att dem gälda.

Annorlunda har denna stränga rättsgrundsats på senare tider blifvit ansedd. Det sätt, på hvilket regeringen, utan all ledning af speciallag i ämnet, beviljat begränsad ansvarighet åt aktieegare i de olika bankaktiebolagen, lemnar upplysning derom, dels att inga stadgade åsichter blifvit följda, dels att tiden verkligen är inne att ordna denna verksamhet till ett *system*, ty intet kan vara sämre än det planlösa sätt, hvarpå denna angelägenhet blifvit af vederbörande behandlad.

Om man genomgår aktiebankernas mångskiftande bolagsordningar, skall den, som älskar omvexling och planlöshet, väl få sitt lystnäte, ty denna brokiga separata ekonomiska lagstiftning företer icke ett *system* utan en mångfald olika detaljbestämmelser, och det förefaller, som om de olika finansministrar, hvilkas namn man har nöjet läsa under dessa bolagsordningar, gjort sig ett särskildt nöje att så litet som möjligt likna hvarandra, för att icke nu tala om att man understundom påträffar bolagsordningar, hvilka gifva vid handen, att till och med under samma regering omvexlingen ansetts böra sättas framför konsekvens och önskan att införa ett system. Se vi allenast på *oktrojtiden*, finner man så mångahanda bestämmelser, att de trotsa den mest ansträngda skarpsinnighet att här uppleta en enda genomgående ledande princip. Om man emellertid i detta afseende gör sig särskild möda, skall man finna, att talet »tio» synes hafva varit det, som företrädesvis fallit i smaken, ty de flesta aktiebanker hafva sin oktrojtid bestämd till tio år, men då man af sjuutton aktiebanker finner nio oktrojerade för annan tid, så är detta en så

tvifvelaktig regel, att undantagen befinnas vara flera än de regelmessiga fallen. Utöfver detta medeldecennium har Kongl. Maj:t ansett fem aktiebanker böra ytterligare få i ostörd ro lefva trettio år, ty skandinaviska kreditaktiebolaget, industrikreditaktiebolaget, Stockholms handelsbank, Gefle bank och Blekinge bank hafva fått sina oktrojer beviljade för fyratio år, en temligen rundlig tid, vill synas, men i alla fall ett intet mot den lifslängd, Kongl. Maj:t beskärt Stockholms intecknings-garantibolag, som, utan att lagstiftningen med detsamma har något att skaffa, kan fortlefva tusen år och deröfver, ty någon oktrojtid för denna aktiebank söker man förgäfvat. Icke lika nådig har Kongl. Maj:t varit mot tre jemförelsevis obetydliga folkbanker, nemligen Göteborgs, Stockholms och Norrköpings, hvilka för sin existens äro beroende af Kongl. Majt:s vilja, och hvilkas aktieegare och fordringsegare hafva det hoppet att, genom kunglig *upsägning* på ett år, se sina ömsesidiga affärsförhållanden utan vidare afbrutna.

Att det är af den största vigt, att allmänheten må veta, hvilka som på bolagsstämmor ega bestämma en bankinrättnings öden, synes Kongl. Maj:t vid fastställande af bolagsordningar för aktiebankerna hafva insett, ty de allra flesta aktier äro, som sig bör, ställda till viss man. Men att konsekvent genomföra denna grundsats hade varit för mycket. Man har i en del aktiebolag funnit den begränsade ansvarigheten vara allt för liten fördel och derföre konstituerat aktiebolag, hvilka i fråga om *anonymiteten* icke lemna något öfrigt att önska, och i hvilka man bestämt den grundsats, att det icke angår allmänheten, hvilka som äro bankinrättnings principaler. Man finner nemligen i ett par bolagsordningar den orimliga bestämmelsen, att aktierna skola vara ställda till innehafvaren, såsom förhållandet är med Göteborgs köpmansbank och Stockholms intecknings-garantiaktiebolag, hvarjente i skandinaviska kreditaktiebolagets bolagsordning står, att aktierna skola vara ställda »till viss man eller innehafvaren».

Af en kanske väl långt drifven försigtighet har Kongl. Maj:t i allmänhet funnit skäligt stadga, att bankstyrelsen må pröfva, huruvida en aktieöfverlåtelse må godkännas eller icke. Denna försigtighet förefaller så mycket mer gagnlös, som Kongl. Maj:t, genom att för en del aktiebanker tillåta, att aktierna äro ställda till innehafvaren, gör det icke allenast omöjligt för styrelsen att hindra aktieöfverlåtelser, utan också gör det till en total omöjlighet att kontrollera om den, som har aktierna i handen och fordrar rösträtt för dem, genom verklig öfverlåtelse är deras egare. Emellertid vore det för mycket begärdt att härtill och för öfrigt fordra konsekvens. Man påträffar således en del banker, i

hvilka Kongl. Maj:t icke varit så sträng i fråga om öfverlåtelse af aktier, utan der detta får gå för sig efter allenast skedd anmälan, såsom till exempel förhållandet är med Stockholms tjenstemannasparkassa med flera. Således öfver allt samma planlöshet och obestämdhet.

Bestämmelserna om rösträtten äro ett riktigt kaos, som mer än något visar, huru litet man funnit lämpligt följa några bestämda och någorlunda likartade grundsatser. I en del aktiebanker äro femtio röster maximum, såsom i Stockholms handelsbank, Sundsvalls handelsbank med flera; i en del får man icke rösta för mer än tjugu aktier, såsom i Stockholms handtverksbank och industrikreditaktiebolaget; i andra prutas rösträtten ned till tio aktier, såsom mellersta Hallands folkbank, och slutligen äro en del bolagsordningar så stränga, att ingen delegare får enligt dem rösta för mer än fem aktier. Andra bolagsordningar stadga såsom maximum en viss procentsats af det antal aktier, som vid stämman är representeradt. För variationens skull har skandinaviska kreditaktiebolaget ingen begränsning i delegarnes rösträtt, men stadgar, att ingen genom fullmakt får rösta för mer än en tiondedel. All begränsning saknar Göteborgs köpnansbank och Stockholms inteckningsgarantibolag; då dessa bolag äro *in amplissima forma anonyma*, så kan en förut okänd aktieegare bereda stämman den föga angenäma öfverraskningen, att med bolagsordningen i ena handen och aktierna i den andra ensam bestämma besluten.

Jag framhåller till sist, att Kongl. Maj:t icke ansett nödigt att fasthålla vid någon viss minimisumma för bankbolagens grundfond, utan så godt som huru små banker som helst hafva ansetts lämpliga att betjena den allmänna rörelsen, och deras aktieegare förunnats begränsad ansvarighet. Man finner också i aktiebankernas bolagsordningar de mest vexlande summor såsom grundfond, från trettiotusen kronor, hos Norrköpings folkbank, till sju millioner femhundrausen kronor, hos skandinaviska kreditaktiebolaget.

Bankkomitén har, förmodligen för att göra denna profkarta på penningbolag med begränsad ansvarighet för aktieegarne mindre besynnerlig, nedflyttat beloppet af grundfond till en tiondedel, emot hvad man redan för tjugu år sedan ansåg *minst* böra ifrågakomma.

Bankkomitén har sökt mildra intrycket af denna orimlighet genom att aktieegare skall benämnas »solidarisk bolagsman» och vara skyldig att, der grundfonden uppgår till en million kronor eller derutöfver, ansvara för ytterligare *lika* belopp som hans andel i grundfonden, och i bolag med grundfond mindre än en million kronor med *två* gånger denna andel.

Detta är ingen förbättring. Väl skulle ett bankaktiebolag med grundfond af etthundratusen kronor i händelse af olycka kunna anses representera trehundratusen kronor, men erfarenheten har lagt i öppen dag, att sådana små bankaktiebolag måste, vid betjenandet af allmänheten, tillämpa hårdare vilkor, och ur denna synpunkt är det alls icke »för landet nyttigt» att främja uppkomsten af allt för små aktiebolag, som drifva penningrörelse. De folkbanker, som icke ifrågasatt att komma under någon undantagslagstiftning, hafva visat sig på ett tillfredsställande sätt kunna besörja den penningrörelse, som de små aktiebankerna uppgifvit sig hafva velat förmedla.

För öfrigt, då bankkomitén föreslagit, att hvarje styrelseledamot skall ega aktier för »minst femtusen kronor», och sannolikt ingen bankinrättning kommer till stånd med mindre än sju styrelseledamöter, så torde äfven af denna anledning icke grundfonden böra sättas så låg, som komitén uppgifvit.

Om man i en aktiebolagsordning intager den bestämmelsen, att aktie-tecknare under vissa förhållanden skall kunna kännas skyldig att inbetala en eller två gånger så mycket som han tecknat, så bortfaller en af de största fördelarne af dessa associationer, grundade på aktier, vid hvilka man alltid föreställt sig, att hvad jag har insatt, det vill jag löpa faran att förlora, men ingenting mera. Bankkomitén har haft all möda ospard att göra lifvet surt för de solidariskt ansvarige bolagsmännen i de enskilda bankerna. Om det nu lyckas att afskaffa dessa bankinrättningar, så skall man väl icke på de nya bankaktiebolagen öfverflytta någon af de oegentligheter, som blifvit anförda *mot* de äldre stiftelserna. Jag hyser därför den förhoppning, att Riksdagen aldrig må införa en gifven försämring i de bestämmelser, som hittills varit för aktiebolag som drifva penningrörelse gällande, och såsom sådan anser jag om aktieegare i bankaktiebolag skulle genom lag tillförbindas att gifva garanti utöfver till grundfonden gjord inbetalning.

Anledningen hvarföre jag ansett mig böra föreslå grundfonden för bankaktiebolag till minst en million kronor är den, att när grundfonden är mindre, blifva i alla fall de oundgängliga omkostnaderna, förknippade med en sådan bankinrättnings skötande, så betydliga, i förhållande till affärsverksamhetens utsträckande, att det blir omöjligt för små bankinrättningar att på billiga vilkor betjena allmänna rörelsen. Det finnes heller ingen anledning, hvarföre regeringen skall bortskänka ansvarsfrihet enligt lagen om aktiebolag, när dessa associationer icke medföra tillräcklig säkerhet mot höga kostnader och möjligen förlust för allmänheten. Att, på sätt bankkomitén velat, söka ett stöd för de mycket

små bankaktiebolagen uti aktieegarnes oskrifna förbindelse, att i händelse af behof inbetala det dubbla af redan insatt grundfond, det är att förderfva grundtanken i den till det insatta beloppet begränsade ansvarigheten. I fråga om försäkringsaktiebolag har det varit en nödvändighet att affordra aktieegare en betydande fyllnadsförbindelse. Men detta förfaringssätt bör förblifva ett undantagsfall och alls icke införas i lagstiftning för bankaktiebolag eller kreditaktiebolag.

Bestämmelsen, att de enskilda bankerna skola förvandla minst sextio procent af inbetald grundfond till *grundfondshypotek*, afser icke, att dessa värdepapper skulle utgöra pant för de utelöpande banksedlarne, änskönt grundfondshypoteken blifvit medtagna såsom beräkningsgrund för banksedelutgifningsrätten. Grundfondshypoteken hafva en helt annan och mycket viktigare bestämmelse, den nemligen, att ett depositum af värdepapper blifvit afsatt, utan att kunna af bankstyrelsen belånas eller på annat sätt anlitas, förrän bolagets verksamhet upphört. Dessa värdepapper utgöra en utmärkt tillgång i händelse af bolagets upplösning, och detta gäller i lika hög grad för ett bankaktiebolag som för en enskild bank. Bestämmelsen gillades af 1863 års Riksdag, ehuru då begränsad till blott tio procent, men i betraktande af den ofantligt mycket större omsättningen inom alla bankinrättningar nu för tiden, torde det icke ligga någon öfverdrift uti, om grundfondshypoteket för bankaktiebolag och kreditaktiebolag bestämdes till minst tretio procent af grundfonden.

Lagstiftaren bör ej blunda för de nya förhållanden, som inom samhället tillkommit. En form för affärsverksamhet, benämnd kommanditbolag, har här varit försökt, men saknar ännu allt stöd af lag. En tydligt framträdande förgrening af nutidens bankverksamhet härleder sig från den franska beryktade *Crédit mobilier*, som skulle förmedla alla slags företag, såsom jernvägsanläggningar, fabriksanläggningar, inköp och styckning af fasta egendomar med mera, omfattande allt tänkbart. Ännu i dag anses i utlandet flertalet bankaktiebolag berättigade att göra *Crédit mobilier*-affärer. Men jag anser, att, när man går att lagstifta, man bör skilja emellan kreditaktiebolag och sådana institutioner, som uteslutande genom bankverksamheten betjena allmänheten, och strängt bibehålla till andra bolag och enskilde ställningen af *fordringsegare*, så vida ej konkurs hos någon bankens gäldenär inträffar, och banken nödgas tillfälligtvis blifva egare af aktier, verk och inrättningar, från hvilka bankstyrelsen bör så snart som möjligt befria sin bank.

Kreditaktiebolag deremot, med berättigande att göra *Crédit mobilier*-affärer, kunna utveckla en gagnande verksamhet, men som densamma

alltid måste vara förenad med en större risk, anser jag att dessa institutioner icke böra erhålla oktroj, derest de ej grunda sig på minst två millioner kronors grundfond.

Till högst tjugu år har jag föreslagit den oktrojtid, som borde beviljas för vare sig bankaktiebolag eller kreditaktiebolag. Denna tidsbestämmelse bör icke kunna hindra eller på något sätt afbryta något aktiebolags gagnande verksamhet, men förändrade förhållanden kunna skänka sådan erfarenhet, att ändring i lagstiftningen blir behöflig, och sådan lagstiftning kan vid förnyelse af oktrojen tillämpas uti den regeringens pröfning då underställda förnyade bolagsordningen.

Att uti en bolagsordning, gällande för bestämd tid, inlägga förbehåll, att ett bolag, som drifver penningrörelse, skall när som helst vara underkastadt en i lagstiftningen vidtagen förändring, är hvarken mer eller mindre än en orimlighet. Förfaringssättet beröfvar bankverksamheten den *stadga* och *trygghet*, som det allmänna fordrar att all bankverksamhet i landet bör ega. Statsrådets tillvaro bör väl icke anses så begränsad och de ekonomiska förhållandena så föränderliga, att någon skada kan uppkomma genom att bevilja oktroj för tio à tjugu år åt bolag, som drifva penningrörelse, utan att inlägga såsom vilkor, att sådant bolag skall när som helst under oktrojtiden underkasta sig en lagstiftning, som, då bolaget stiftades eller fick förlängd oktroj, var okänd, emedan den ej fans till.

Öfriga bestämmelser i det lagförslag, jag nu går att framlägga, torde icke erfordra någon särskild motivering, ty de öfverensstämma i allmänhet med de bästa bestämmelserna i de bolagsordningar, som regeringen fastställt för redan befintliga bankinrättningar med begränsad ansvarighet för aktiegarne.

Beträffande nödvändigheten att nu lemna frågan om en speciallag för bankaktiebolag förtjent uppmärksamhet behöfver jag väl icke anföra annat än det kända förhållandet: att det bankväsende, dessa bankinrättningar drifvit, behöfver bringas i *system*, ty, såsom ofvan blifvit lagdt i dagen, har hittills all konsekvens i de fastställda bolagsordningarne blifvit lemnad å sido. För öfrigt, då regeringen på ett otvetydigt sätt lagt i dagen sin obenägenhet emot de enskilda bankerna, och då dessa bolag knappast kunna påräkna att komma i åtnjutande af en rättvis, mycket mindre välvillig behandling, så är tiden verkligen inne att på annat sätt än bankkomitén det gjort *planlägga en öfvergång* från ett system med sedelutgifvande banker till ett system med aktiebanker utan all bank-sedelutgifningsrätt. Näringslivet i Sverige är icke så kapitalstarkt, att det kan umbära stödet af bankinrättningar, som kunna påräkna stadga

i sin egen tillvaro. Det kan ju hända att enskilda banker, för att slippa under en kort oviss framtid vara underkastade att när som helst råka ut för oväntade förändringar, till hvilka *vilkorliga* bolagsordningar dock fullt berättiga, föredraga att ordna sin bankverksamhet i likhet med aktiebankerna, som nu synas tillhöra »de mest gynnade nationer».

På grund af hvad jag nu anfört får jag vördsamt föreslå, det Riksdagen behagade för sin del besluta en så lydande författning.

Lag angående bankaktiebolag och kreditaktiebolag.

§ 1.

Med bankaktiebolag menas i denna lag en sådan bankinrättning, som ej må drifva handel med annat än penningar, räntebärande skuldförbindelser, vaxlar, guld och silfver.

Kreditaktiebolag eger derjemte en vidsträcktare befogenhet, nemligen att förutom vanlig bankrörelse kunna deltaga uti industriella företag och anläggningar af alla slag samt köpa och sälja aktiebref.

§ 2.

Uti denna lag omförmälda bestämmelser för aktiebolags rörelse gälle lika för bankaktiebolag och kreditaktiebolag, utom der särskildt omförmäles, att bestämmelsen afser endast ettdera af dessa slags kreditanstalter.

§ 3.

Grundfond för bankaktiebolag må ej understiga en million kronor och för kreditaktiebolag ej understiga två millioner kronor. Högsta beloppet, hvar till grundfond må uppgå, bestämmes af Konungen i hvarje särskildt fall.

§ 4.

Grundfonden skall i aktier å lika belopp fördelas. Aktiebref skall ställas till viss man, och må ej utfärdas förr än beloppet, hvarå aktiebref lyder, blifvit till fullo inbetaldt.

§ 5.

Den eller de, som önska stifta aktiebolag i ändamål att drifva penningrörelse, utan rätt att utgifva egna banksedlar, men medelst tecknad och i behörig ordning inbetald grundfond, skola i den dertill utfärdade inbjudningen uppgifva:

a) Om inbjudningen afser bildandet af bankaktiebolag eller kreditaktiebolag;

b) Beloppet af grundfonden och den ordning, i hvilken aktieinbetalningarne skola fullgöras, hvarvid alltid skall föreskrifvas, att hela det tecknade aktiebeloppet skall inbetalas inom tolf månader, räknade från den dag Konungen beviljat stadfästelse å bolagsordningen;

c) Att aktieegarnes antal ej må vara mindre än tretio, och skola de vara svenske medborgare;

d) Att blifvande bolagsordning skall, sedan teckningen blifvit fullbordad, antagas å konstituerande bolagsstämma och varda affattad i öfverensstämmelse med denna lag;

e) Att å aktiebolagets vägnar den vid konstituerande bolagsstämman valda styrelsen skall hos Konungen söka stadfästelse å den antagna bolagsordningen.

I behörig ordning affattad inbjudning och teckningslista ega laga vitsord såsom annat skriftligt aftal, och gälle detta äfven om flera lika lydande exemplar af dem blifvit utfärdade.

§ 6.

Finner Konungen, efter pröfning, aktiebolagets ändamål nyttigt och det ingifna förslaget till bolagsordning öfverensstämmande med denna lag samt lag och författningar i öfrigt, samt aktieteckningen motsvarar det i denna lag bestämda minsta belopp för grundfonden, stadfäste Konungen bolagsordning och bevilje oktroj för en tid af högst tjugu år och derutöfver intill slutet af då löpande kalenderår.

Önskar aktiebolaget förlängning af oktrojen, göre ansökan derom minst aderton månader, innan den löpande oktrojen tilländagår.

§ 7.

Aktieegare i aktiebolag, om hvilka denna lag handlar, skola icke vara förbundna till ansvar för bolagets skulder med större belopp, än en hvar af dem uti bolagets grundfond insatt eller åtagit sig att in-

betala, derest de icke till vidare betalningsansvarighet sig särskildt skriftligen utfäst, eller enligt denna lag vidsträcktare ansvarighet kan komma att en eller annan aktieegare åläggas.

§ 8.

Aktieegare vare berättigad att genom öfverlåtelsekontrakt till annan svensk, som är i åtnjutande af medborgerligt förtroende, öfverlåta eganderätt till aktie; skolande likväl anmälan derom af den nye egaren göras hos styrelsen, som på aktiebrevet låte anteckna öfverlåtelsen. Aktiebref må ej in blanco öfverlätas.

§ 9.

Registerbok skall föras öfver samtliga aktieegarne, hvilken jemväl skall innehålla det antal aktier en hvar innehar.

I denna registerbok skola alla anmälda förändringar i eganderätten till aktier genast antecknas.

En hvar, som sådant önskar, stånde fritt att af denna förteckning taga kännedom.

§ 10.

Bolagsordningen skall innefatta bestämmelser i följande hufvudsakliga hänseenden:

- a) Om aktiebolagets ändamål afser att drifva rörelse såsom bankaktiebolag eller såsom kreditaktiebolag;
- b) Om den firma, hvarunder aktiebolaget skall drifva sin rörelse; börande i aktiebolagets benämning ingå antingen »bankaktiebolag» eller »kreditaktiebolag»;
- c) Om grundfondens belopp;
- d) Om tiden för den årliga ordinarie bolagsstämman och om vilkoren för sammankallande af extra bolagsstämma;
- e) Om grunderna för rösträtts utöfvande vid bolagsstämma;
- f) Om antalet af styrelsens ledamöter, hvilka vid hufvudkontor böra vara minst sju;
- g) Om antalet revisorer och om tiden för revisionen, som årligen bör förrättas;
- h) Om de hufvudsakligaste rörelsegrenar, aktiebolaget afser att drifva;
- i) Om bildandet af en reservfond, hvarvid iakttages, att minst fem procent af den årliga nettobehållningen dertill skola öfverföras, intilldess

reservfonden uppgår till ett belopp motsvarande tjugu procent af grundfonden, hvarefter ankomme på bolagsstämman, om vidare afsättning till reservfonden skall ske eller icke. Skulle reservfonden genom inträffade förluster åter nedgå under förberörda tjugu procent af grundfonden, skall afsättning till reservfonden ånyo i föreskrifven ordning vidtaga;

k) Om sättet för vinnande af ändring i bolagsordningen.

§ 11.

Insatt grundfond må ej genom utdelning till aktieegarne minskas så länge rörelsen fortfar.

Styrelseledamot eller annan aktieegare, som i något häremot stridande beslut deltagit, vare i händelse af brist hos aktiebolaget skyldig ansvara, en för alla och alla för en, för återbärande af hvad för mycket blifvit utdeladt. Har styrelsen i annan måtto öfverträdt den af Konungen stadfästade bolagsordningen, vare de ledamöter, som i beslutet deltagit, skyldiga ersätta all den genom sådan öfverträdelse uppkommande skada, en för alla och alla för en.

§ 12.

Utaf grundfonden skall styrelsen förvandla minst tretio procent till grundfondshypotek; detta skall bestå af fullgoda, räntebärande obligationer eller skuldebref intecknade i jordegendom å landet inom hälften af senast fastställda taxeringsvärde eller uti stadsfastighet inom hälften antingen af brandförsäkringsvärdet eller af sist fastställda taxeringsvärdet; bärande likväl alltid byggnad i stad, för att inteckning deri må såsom grundfondshypotek antagas, vara brandförsäkrad uti någon med vederbörligen stadfästadt reglemente försedd brandförsäkringsinrättning inom riket.

§ 13.

Grundfondshypoteken pröfvas af styrelsen jemte Konungens Befallningshafvande eller den han i sitt ställe dertill förordnar samt godkännas när de finnas vara af den beskaffenhet förestående paragraf omförmäler och i öfrigt anses innefatta full säkerhet.

Vid utbyte af något grundfondshypotek förfares på enahanda sätt som vid den första pröfningen.

Grundfondshypoteken skola i säkert förvar, som af Konungens Befallningshafvande godkännas, nedläggas i kassakista försedd med sär-

skilda läs, till hvilka styrelsen och ett af Konungens Befallningshafvande utsedt allmänt ombud hafva hvar sin nyckel.

§ 14.

Aktieegarne skola vid bolagsstämma inom sig utse en styrelse, hvilken eger att enligt för aktiebolaget stadfästad bolagsordning och den instruktion, som af bolagsstämman utfärdas, samt under sådan kontroll af offentlig myndighet, som i denna lag stadgas, bolagets tillhörigheter förvalta och rörelsen drifva.

Styrelsen eger att, å aktiebolagets vägnar, genom någon dess styrelseledamot, eller i aktiebolagets tjänst antagen ombudsman eller annan för tillfället behörigen befullmäktigad person, för aktiebolaget i alla desamma rörande mål lagligen tala och svara.

Aktieegare, som till styrelseledamot blifvit utsedd, skall för den tid han i styrelsen qvarstår deponera så stort antal af sina egande aktiebref, att å dem minst ett tusen kronor blifvit inbetalda. Detta depositum inlägges i samma förvaringsrum, der grundfondshypoteket är nedlagdt.

Ledamot af styrelsen kan från sin befattning skiljas förr än hans mandat utlöper genom i behörig ordning fattadt bolagsstämmobeslut.

Afgående styrelseledamot förblifver ansvarig för de åtgärder, i hvilka han deltagit, till dess, efter i vanlig ordning skeende revision, ordinarie bolagsstämma beviljat décharge.

Namnen på styrelsens ledamöter, hvilka ega att å aktiebolagets vägnar underskrifva dess förbindelser, skola efter hvarje ordinarie bolagsstämma, äfvensom då eljest någon ändring i dessa afseenden inträffar, anmälas hos Konungens Befallningshafvande och kungöras i allmänna tidningarne.

Alla skriftliga afhandlingar, som styrelsen för aktiebolaget ingår, skola undertecknas å aktiebolagets vägnar medelst utsättande af dess antagna firma, vid äfventyr att eljest den eller de af styrelsens ledamöter, som afhandlingen underskrifvit, skola för fullgörande af aktiebolagets derpå grundade förbindelse ansvara såsom för egen skuld, en för alla och alla för en.

§ 15.

Styrelsen åligger:

att när så äskas hålla aktiebolagets räkenskaper och öfriga handlingar tillgängliga för Konungens Befallningshafvande eller dess ombud

samt för den särskilda undersökning, Chefen för Kongl. Finansdepartementet kan finna lämpligt låta anställa;

att efter hvarje månads slut i närvaro af Konungens Befallningshafvande eller dess ombud, enligt formulär som från Kongl. Finansdepartementet meddelas, upprätta och derefter utan dröjsmål dit insända en öfversigt af aktiebolagets ställning jemte uppgift om upp- och utlåningsräntorna samt diskonto, som under den tid öfversigten omfattar varit af aktiebolaget tillämpade;

att jemväl i öfrigt meddela Chefen för Kongl. Finansdepartementet alla de upplysningar rörande aktiebolagets verksamhet, som af honom äskas;

att, så snart ändring i upp- eller utlåningsräntorna eller diskonto beslutes, genast kungöra det i allmänna tidningarna;

att efter verkställd revision till Kongl. Finansdepartementet insända revisionsberättelsen äfvensom att låta införa densamma i allmänna tidningarna;

att efter hvarje kalenderårs slut låta upprätta fullständigt bokslut öfver aktiebolagets ställning;

att ställa sig till noggrann efterrättelse hvad denna lag bjuder samt för aktiebolaget fastställd bolagsordning föreskrifver. Sker afvikelse härutinnan, och varder ej det anmärkta förhållandet inom en månad rättadt, ankomme på Konungen att i svårare fall förklara aktiebolaget hafva förverkat sin oktroj.

§ 16.

Enskildas förhållande till aktiebolaget må ej af någon för allmänheten yppas.

§ 17.

Till Kongl. Finansdepartementet skall insändas anmälan om beslut, så väl när aktiebolagets rörelse börjas, som när dess verksamhet upphör; och skola dylika beslut tillkännagifvas genom allmänna tidningarna.

§ 18.

Förr än aktiebolaget träder i verksamhet skall inför Konungens Befallningshafvande styrkas:

Mom. 1. a) att inför Rådstufvurätten i den stad, der aktiebolagets hufvudkontor är beläget, blifvit i hufvudskrift förevisade och uti inteckningsprotokollet intagna så väl den af Konungen för aktiebolaget ut-

färdade tillståndsresolution som ock stadfästad bolagsordning, samt att rätten, på aktiebolagets bekostnad, låtit i allmänna tidningarna införa kungörelse om det ingångna aktiebolaget;

b) att å tecknade aktier minst tjugo procent blifvit till grundfonden inbetalde, äfvensom att handlingar, hvilka styrelsen godkänt, blifvit aflemnade till säkerhet för att återstoden af tecknade aktiekapitalet varder inbetaladt inom tolf månader från den dag bolagsordningen blifvit fastställd;

Mom. 2. Inom tre månader efter det aktiebolagets rörelse tagit sin början skola grundfondshypotek vara anskaffade, godkända och i särskildt förvar nedsatta.

§ 19.

Bankaktiebolag vare oförhindradt att inropa pantsatt eller utmätt egendom, som utbjudes å auktion, dervid bankaktiebolagets rätt och säkerhet kunna vara beroende, dock med iakttagande deraf, att sådan egendom, lös eller fast, varder återförsäld, så snart detta utan förlust för bankaktiebolaget kan ske.

§ 20.

Till förbindelser, lånereversaler, vexlar, qvittenser, kontrakt och bevis må begagnas tryckta eller graverade blanketter.

Qvittenser å insatta medel gälla endast såsom verifikationer, men må icke öfverlåtas eller i rörelsen utlemnas.

Depositionsbevis, ställda att betalas efter uppsägning eller viss tid, skola utfärdas till viss man och innehålla att, om de öfverlåtas på annan viss man, öfverlåtelsen skall hos aktiebolaget anmälas och på beviset antecknas.

Postremissvexlar, betalbara vid uppvisandet, skola innehålla, att de ej få in blanco transporteras.

Bankaktiebolag vare förbjudet, men kreditaktiebolag tillåtet, att utställa till innehafvaren räntebärande obligationer enligt de närmare bestämmelser, hvarje kreditaktiebolags bolagsordning föreskrifver.

Bankaktiebolag eller kreditaktiebolag får icke köpa eller belåna egna aktiebref.

§ 21.

Har aktiebolag, som kan hänföras till denna lag, enligt något räkenskapsårs behörigen reviderade bokslut, gjort förluster, så att aktie-

bolagets reservfond och tio procent af grundfonden gått förlorade, skall aktiebolaget ställas under utredning och derefter upplösas, så framt icke aktieegarne på af denna anledning sammankallad bolagsstämma förklara sig villiga att inom tre månader genom erforderligt tillskott återställa grundfonden till dess behöriga belopp. Konungens Befallningshafvande åligge tillse, att sådant tillskott inom sagda tid blifvit fullgjordt. Har ej så skett, varde aktiebolaget ovilkorligen under utredning stäldt.

Den aktieegare, som icke velat eller kunnat något tillskjuta, kan icke sådant tillförbindas, men honom åligge att sina aktiebref i hufvudkontoret uppvisa till afskrifning och påteckning, att desamma derefter endast gälla för det mindre belopp senaste års bokslut utvisar. Vid oktrojtidsens slut skola sådana aktiebref inlösas af grundfonden, som genom ny aktieteckning uppbringas till sitt behöriga minsta erforderliga belopp, ifall aktiebolaget sökt och vunnit förlängd oktroj.

§ 22.

Rätter domstol i sak mot aktiebolag, som lyder under denna lag, vare rådstufvurätt i den stad, der aktiebolagets hufvudkontor är beläget.

§ 23.

Vid fordringars utsökande njute aktiebolag samma rätt till handräkning som för Sveriges Riksbank är beviljad.

§ 24.

När eller i hvad mån redan befintliga bankaktiebolag eller kreditaktiebolag skola underkastas bestämmelserna i denna lag, ankomme på Konungen.

Om remiss till Lag-Utskottet anhålles vördsamt.

Stockholm den 26 Januari 1884.

A. O. Wallenberg.